

Biblioteksplan Mönsterås

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Strategier för framtiden	4
Folkbibliotek.....	4
Skolbibliotek.....	4
Vuxenutbildningen.....	5
Omsorg och äldreomsorg.....	6
Kommunens förvaltningar.....	7
Företag.....	7
IT.....	7
Tillgänglighet.....	8
Utredning och bakgrundsmaterial	9
Måldokument	9
UNESCO: s folkbiblioteksmanifest	9
UNESCO: s skolbiblioteksmanifest.....	9
Bibliotekslagen.....	9
Läroplaner.....	9
Regional vision.....	10
Kulturplan Mönsterås kommun – vision för biblioteken.....	10
Genomförande och metoder	10
Folkbiblioteket.....	10
Skolan.....	11
Vuxenutbildningen.....	11
Omsorg och äldreomsorg.....	11
Kommunens förvaltningar.....	11
Företag.....	12
Allmänhet.....	12
Fokusgrupper, workshops och enkäter	12
Fokusgrupp bibliotekspersonalen.....	12
Fokusgrupp kulturnämnden.....	12
Fokusgrupp politiker, skolledare och lärare.....	12
Enkät vuxenutbildningen.....	12
Workshops lärare.....	12
Fokusgrupp 1 bokombud.....	13
Fokusgrupp 2 bokombud.....	13
Fokusgrupp förvaltningschefer.....	13
Enkät kommunala handläggare.....	13

Enkät allmänhet.....	13
----------------------	----

Sidan

Verksamheter idag 13

Folkbibliotek.....	14
Mönsterås	15
Blomstermåla.....	15
Ålem.....	15
Fliseryd.....	15
Timmernabben.....	15
Bokbussen.....	16
Några nyckeltal 2004.....	16
Integrerade folk- och skolbibliotek.....	16
Nya lokaler för Mönsterås bibliotek.....	16
Skolans biblioteksverksamhet.....	17
Mönsterås.....	17
Blomstermåla.....	18
Ålem.....	18
Fliseryd.....	19
Timmernabben.....	19
Vuxenutbildningen.....	19
Omsorg och äldreomsorg.....	20
Kommunens förvaltningar.....	20
Företag.....	20
IT-strategi.....	21
Tillgänglighet.....	22
Bemötande.....	22
Information om biblioteket.....	22
Fysisk tillgänglighet.....	22
Verksamhet.....	22

Bilaga 1: Tidsplan och beräknade kostnader 24

Bilaga 2: Bibliotekslagen 29

Sammanfattning

Arbetet med att ta fram biblioteksplanen har genomförts under åren 2003-2006 i en bred dialog med många anställda i kommunen och kommuninvånare, via inspektioner ute på biblioteken, studiedagar, gruppdiskussioner, fokusgrupper och enkäter. Arbetsgången beskrivs i avsnittet "Genomförande och metoder".

Kulturnämnden ansvarar för kommunens folkbiblioteksverksamhet. I ett alltmer segregerat samhälle är folkbiblioteket en av få offentliga platser där människor med olika bakgrund kan mötas på ett naturligt sätt och skaffa sig den information de behöver för att kunna delta i den demokratiska processen. Folkbiblioteket har också potential att höja kvalitén i den kommunala verksamheten och bidra till utveckling och tillväxt i lokalsamhället. Enligt bibliotekslagen skall folkbiblioteken arbeta för att databaserad information blir tillgänglig för alla medborgare. Folk- och skolbiblioteken skall också ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade, samt invandrare och andra minoriteter.

Folkbiblioteksverksamheten är väl spridd i Mönsterås kommun med huvudbibliotek, fyra filialer och bokbussverksamhet. I jämförelse med övriga kommuner i länet har Mönsterås folkbibliotek få anställda.

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för skolbiblioteksverksamheten. Bibliotekslagen lägger stor vikt vid skolbiblioteket. Det moderna skolbiblioteket är ett verktyg för skolutveckling. Skolbiblioteksverksamheten i Mönsterås kommun är mindre utvecklad. Skolbibliotek finns endast på Mönsteråsgymnasiet, och via integrerade folk- och skolbibliotek på Krungårdsskolan, Tillingskolan och sedan hösten 2006 på Alsteråskolan i Ålem. Övriga skolor har tillgång till boksamlingar av varierande omfattning. Utbildad skolbibliotekarie finns endast på Mönsteråsgymnasiet.

I dialogen med bibliotekens brukare har behov av utveckling på ett antal områden påvisats. För folkbibliotekens del finns bl.a. behov av bättre anpassade lokaler, ny teknik, förstärkt medieanslag och bättre information om verksamheten. Samarbete med kommunens olika förvaltningar, företag m.fl. behöver också utvecklas.

När det gäller skolans biblioteksverksamhet saknar många skolor tillgång till skolbibliotek och till utbildad bibliotekspersonal.

I avsnittet "Strategier för framtiden" föreslås åtgärder för utveckling inom kommunens biblioteksverksamhet. I bilagan "Tidsplan och beräknade kostnader" finns ett förslag till tidsplan, ansvar och beräknade kostnader för de olika åtgärderna. De största kostnaderna för utveckling är kostnader för personalförstärkning, främst inom skolans område, för bättre lokaler för huvudbiblioteket och för tillgång till ny teknik och nya medier.

Ökade ramar för tjänster och andra åtgärder prövas i budgetprocessen i vanlig ordning, vilket kan medföra att tidsplanen justeras.

En del av de förslag som framkommer i utredningsmaterialet har kunnat genomföras under den tid som utredningen pågått och finns därför inte med i de strategier som föreslås, det gäller t.ex. flytt av Ålems bibliotek, utlåning av e-böcker och Demotekverksamhet.

Mönsterås bibliotek arbetar tillsammans med övriga bibliotek i Kalmar län mot en gemensam vision: "2010 är Kalmar län Sveriges bästa biblioteksregion". I arbetet med att utveckla

biblioteksverksamheten i Mönsterås kommun, är det goda regionala samarbetet en viktig resurs.

Strategier för framtiden

Folkbibliotek

Övergripande mål:

Biblioteken är viktiga mötesplatser. De skall vara kommunens informationscentra med tillgång till IT, böcker och andra medier.

I samverkan med andra aktörer på området skall biblioteken medverka till att höja kunskaps- och utbildningsnivån hos kommuninvånarna.

Biblioteken skall arbeta för att främja läsning för alla åldersgrupper.

Från flera olika brukargrupper uttrycks önskemål om mer öppetid på såväl biblioteksfilialer som huvudbibliotek, ökad tillgänglighet, bättre information om bibliotekets tjänster, att man via biblioteket får tillgång till de nya medierna, och att lokalerna förbättras och anpassas efter olika gruppers önskemål. Många uttrycker också önskemål om boktips och författarbesök.

Förslag till åtgärder:

- Möjligheten att flytta in Fliseryds bibliotek i skolans lokaler utreds på nytt.
- En medieplan tas fram och medieanslaget utökas dels baserat på en modell för beräkning av medieanslag, dels baserat på behovet av nya medier.
- Nya medier förs successivt in i bibliotekets utbud.
- Nya lokaler för huvudbiblioteket i Mönsterås.
- Möjligheten att skapa utrymme för O store Gud-samlingarna i huvudbibliotekets nya lokaler utreds.
- Bibliotekssystemet uppgraderas eller byts ut.
- Bibliografisk service köps in.
- Bokningssystem för bibliotekets datorer köps in.
- Bibliotekets webbplats tillgängliggörs med utgångspunkt i det utredningsunderlag som tagits fram i samarbete med Regionbibliotek Kalmar.
- En plan för bibliotekets information och marknadsföring tas fram.
- En struktur för lässtimulans, boktips mm för vuxna tas fram.
- Öppettiderna utökas.

Skolbibliotek

Övergripande mål:

Alla elever och lärare skall ha tillgång till ett väl fungerande skolbibliotek och utbildad skolbibliotekarie.

Alla elever och lärare arbetar enligt en gemensam plan för informationskompetens från förskola till gymnasium.

Barn- och utbildningsnämnden bryter ner huvudmålen och definierar ett väl fungerande skolbibliotek enligt följande:

”Skolbibliotek skall ges förutsättningar att bidra till skolans pedagogiska utveckling. Biblioteket har en lärande roll och ska vara en integrerad del av undervisningen. Eleverna ska ges handledning och träning i informationssökning och förhålla sig kritisk till informationsmängden. Det arbetet ska bedrivas i anslutning till ämnena av lärare och bibliotekarie i samarbete. Elevernas informationskompetens är en del av pedagogiken och bidrar till skolans måluppfyllelse.

Skolbiblioteket ska vidare erbjuda verksamhet av hög kvalitet genom generösa öppettider, kvalificerad personal, goda medier, moderna verktyg och möjlighet till koncentration och arbetsro. Bibliotekspersonalen ska dels ge eleverna uppmuntran och stimulans så att de kan förverkliga sina kunskapsmål, dels bedriva läsfrämjande verksamhet. Bibliotekspersonalen ska stödja eleverna i deras läs- och språkutveckling.

Skolbibliotek ska arbeta för jämställdhet, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar. Skolbibliotek ska ges resurser att utföra sitt uppdrag.”

Från brukargrupperna uttrycks att skolbiblioteket borde vara ett aktivt pedagogiskt centrum där den utbildade skolbibliotekarien är en aktiv partner i lärprocessen, i ett nära samarbete med läraren. Det innebär att den förlegade traditionen av skolbiblioteksverksamhet synonymt med bokrum måste brytas. Det innebär att det måste finnas en skolbibliotekarie som har arbetstid för att samarbeta med lärarna.

Förslag till åtgärder:

- En skolbibliotekarietjänst inrättas i Blomstermåla.
- Mönsteråsgymnasiet förstärks med en deltids bibliotekarietjänst (förslaget baseras på nuvarande elevantal).
- En utlåningsautomat för självutlåning köps in till Mönsteråsgymnasiets bibliotek.
- Skolbibliotekspersonalen på Mönsteråsgymnasiet och i Blomstermåla får också ansvar för att utveckla skolbiblioteksverksamheten på övriga grundskolor i samarbete med folkbiblioteket.
- Personalresurser tillförs folkbibliotekets filialer för samarbete och samplanering med lärarna samt utökade öppettider under skoltid.
- Skolbiblioteken får utökade medieanslag.
- IT-lösningar för självbetjäning införskaffas.
- En plan för informationskompetens från förskola till gymnasium upprättas.
- Mönsteråsgymnasiets webbsidor utvecklas med vägledning kring informationssökning.
- Folkbibliotekets plan för lässtimulans för barn och ungdomar ses över.
- Arbetsgrupper med ansvar för biblioteksutvecklingen inom respektive rektorsområde utses.
- Lärarnas behov av fortbildning i informationssökning ses över.

Vuxenutbildning

Övergripande mål:

I samverkan med andra aktörer på området skall biblioteken medverka till att höja kunskaps- och utbildningsnivån hos kommuninvånarna.

Brukarna anser att folkbiblioteket bör fungera som ett komplement till Högskolecentrum och Mönsteråsgymnasiets bibliotek. Överlag är man nöjd med servicen på folkbiblioteket. Behov finns av tysta arbetsplatser och arbetsplatser där man kan diskutera utan att störa andra, fler datorer, bättre informationsplats för material för vuxenstuderande och bättre information om vad bibliotekspersonalen kan hjälpa till med.

Förslag till åtgärder:

- I samband med att huvudbiblioteket byggs ut beaktas de vuxenstuderandes behov av arbetsplatser och datorer.
- En arbetsgrupp med personer med anknytning till vuxnas lärande bildas, för att utveckla biblioteksverksamheten för de vuxenstuderande.
- Placeringen av informationsmaterialet för vuxenstuderande i folkbiblioteket ses över.

Omsorg och äldreomsorg

Övergripande mål:

Biblioteken är viktiga mötesplatser tillgängliga för alla.

Den som pga. funktionshinder inte kan ta sig till biblioteket skall få tillgång till bibliotekets resurser via förmedlare.

Biblioteken skall arbeta för att främja läsning för alla åldersgrupper.

Vid fokusgrupperna framkom att information om bibliotekets tjänster, tillgänglighet, anpassade medier, kultur- och litteraturprogram samt uppsökande verksamhet är viktig för målgruppen.

Förslag till åtgärder:

- Bok- eller kulturombud etableras på de olika enheterna inom socialnämndens verksamhetsområden, arbetsuppgiften ingår i det ordinarie arbetet och ombuden ges möjlighet att delta i 1-2 ombudsträffar per år.
- Biblioteket i samarbete med bokombuden utvecklar biblioteksverksamheten på enheterna efter enhetens behov.
- En plan för bibliotekets information och marknadsföring tas fram.
- Filialerna i Blomstermåla och Timmernabben ser över sin tillgänglighet i enlighet med en checklista som arbetats fram vid assistcenter i Hultsfred.
- Bibliotekets tillgänglighet ses över i samband med flytt av biblioteksfilialerna i Fliseryd och Ålem.
- I samband med att huvudbiblioteket byggs ut beaktas behov av tillgänglighet och möjligheten att ta emot grupper, anordna caféverksamhet och arrangemang.
- Biblioteket och bok – eller kulturombuden bygger på försök upp några minneslådor för utlåning.
- Samarbetet mellan biblioteket och enheterna när det gäller boken kommerverksamheten utvecklas.

Kommunens förvaltningar

Övergripande mål:

Biblioteken skall vara kommunens informationscentra med tillgång till IT, böcker och andra medier.

Folkbiblioteket fungerar som en resurs för de övriga kommunala förvaltningarna när det gäller information och omvärldsbevakning.

Förslag till åtgärder:

- Förvaltningarnas olika personalgrupper erbjuds att boka in träffar på biblioteket för information och dialog.
- Mönsterås kommun ansluter sig till den planerade regionala servicen till småföretagare och kommunala handläggare.
- Ett försök med att göra referenssamlingar som byggs upp i kommunhuset sökbara i bibliotekets katalog, genomförs med frivillig aktör. Om erfarenheterna är positiva utvidgas försöket till fler avdelningar.

Företag

Övergripande mål:

Folkbiblioteken skall vara kommunens informationscentra med tillgång till IT, böcker och andra medier.

I samverkan med andra aktörer på området skall biblioteken medverka till att höja kunskaps- och utbildningsnivån hos kommuninvånarna.

Företagare använder sig i liten utsträckning av folkbibliotekets tjänster. Via projekt och försök i andra delar av landet vet vi att behovet av informationsförsörjning och omvärldsbevakning för småföretagare ofta är stort. Regionbiblioteket i Kalmar län planerar en förstudie kring småföretagarservice och service till kommunala handläggare för länets kommuner som inledning till ett större projekt i regionen. Servicen gäller informationsförsörjning och omvärldsbevakning.

Förslag till åtgärder:

- Mönsterås kommun ansluter sig till det planerade regionala projektet.

IT

Övergripande mål:

Biblioteken skall vara kommunens informationscentra med tillgång till IT, böcker och andra medier.

Bibliotekets verksamhet baseras i hög grad på att tekniska lösningar skall fungera. Det gäller såväl grundverktyget bibliotekssystemet, som tillgång till databaser, snabb kommunikation mm. Bibliotekets datorer används av en stor mängd externa brukare, vilket ställer andra krav på tillgänglighet och säkerhet än det interna förvaltningsarbetet. Hittills har problemen inom IT-området varit stora.

Förslag till åtgärder:

- Villkor och rutiner för att IT-verksamheten riktad till allmänheten skall fungera väl, diskuteras med IT-avdelningen och slås fast.
- I samband med flytt av Fliseryds bibliotek, ansluts biblioteket med fast förbindelse.
- Datorbaserad utlåning startas på Timmernabbens, Ålems och Fliseryds bibliotek.
- Självservice för utlåning etableras på Timmernabben, Ålem, Fliseryd, Mönsterås och Mönsteråsgymnasiets bibliotek.
- Bibliotekssystemet byts ut eller uppgraderas.
- Bibliografisk service köps in.
- Bokningssystem för bibliotekens datorer införskaffas.
- Bibliotekets webbplats tillgängliggörs med utgångspunkt i det utredningsunderlag som tagits fram.
- Nya medier förs successivt in i bibliotekets utbud.

Tillgänglighet

Övergripande mål:

Kommunens bibliotek skall vara tillgängliga avseende information, lokaler och verksamhet.

Flera brukargrupper påpekar att god tillgänglighet till biblioteket är viktigt. Arbete med tillgänglighetsfrågor bedrivs sedan länge på biblioteket, men ännu återstår mycket arbete för att biblioteken skall bli fullt ut tillgängliga ur olika aspekter.

Förslag till åtgärder:

- Kommunens handikappråd bjuds in till biblioteket för att informera om sin verksamhet och diskutera framtida samarbetsformer.
- Bibliotekets webbplats tillgängliggörs med utgångspunkt i det utredningsunderlag som tagits fram i samarbete med regionbiblioteket.
- Mönsterås bibliotek deltar i Regionbibliotekets projekt kring tillgänglig information.
- Tillgängligheten till Blomstermåla och Timmernabbens bibliotek inventeras enligt modell från assistcenter i Hultsfred och åtgärdsprogram tas fram.
- Tillgängligheten till Fliseryds bibliotek ses över i samband med byte av lokaler.
- Huvudbibliotekets tillgänglighet ses över i samband med att biblioteket får nya lokaler.
- ”Äppelhylla” med medier för och om barn med funktionshinder byggs successivt upp på samtliga bibliotek.
- Anpassade medier skall finnas tillgängliga på alla biblioteksenheter.
- Den anpassade datorn på Mönsterås bibliotek uppgraderas, kompletteras och personalen uppdateras i hanteringen av utrustningen.
- Skyltningen på Mönsteråsgymnasiets bibliotek ses över.
- Bok- eller kulturombud etableras på de olika enheterna inom socialnämndens verksamhetsområden

Utredning och bakgrundsmaterial.

Måldokument

Biblioteksverksamheten i kommunen styrs av ett antal måldokument – internationella, statliga regionala och kommunala.

UNESCO: s folkbiblioteksmanifest

”Frihet, välfärd, jämlik och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden. De kan bara förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därmed spela en aktiv roll i samhällsutvecklingen. Medborgarnas eget deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information. Folkbiblioteken som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället.”

UNESCO: s skolbiblioteksmanifest

”Skolbiblioteket förmedlar kunskap och tankar som är grundläggande i ett informations- och kunskapssamhälle. Skolbiblioteket ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Det ger dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna ta sitt ansvar som medborgare.”

” Som stöd för studierna erbjuder skolbiblioteket tjänster i form av informationssökning, via litteratur och andra medier. Det ger hela skolsamhället möjlighet att utveckla ett kritiskt tänkande genom att mer effektivt kunna hantera informationskällorna.”

Bibliotekslagen

Lagen är en ramlag och föreskriver att varje kommun ska ha ett folkbibliotek och att allmänheten ska få låna litteratur avgiftsfritt. Folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare. Det ska finnas skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur. Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade, invandrare och andra minoriteter samt åt barn och ungdomar. Länsbibliotek, lånecentraler, högskolebibliotek och andra statligt finansierade bibliotek ska samverka med folk- och skolbiblioteken och bistå dem i deras strävan att erbjuda biblioteksanvändarna en god service. (se bilaga 2)

Läroplaner

I läroplan för grundskola LPO 94 och läroplan för de frivilliga skolformerna LPF 94, står att varje rektor har ansvaret för skolans resultat och att han har särskilt ansvar för att:

”... skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel” (LPO 94; en likartad formulering återfinns i LPF 94).

För gymnasieskolans elever finns dessutom ett mål som skall uppnås: ”Läraren skall se till att eleverna tillägnar sig bok- och bibliotekskunskap.”

Regional vision: 2010 är Kalmar län Sveriges bästa biblioteksregion.

Länets bibliotek arbetar gemensamt med utveckling av biblioteksverksamheten.

Övergripande mål är:

2010 spelar biblioteken i länet en viktig roll i den lokala utvecklingen och är en naturlig del av kommunens utvecklingsplanering

2010 möter biblioteken i länet de behov som allmänhet, studerande, företag, föreningar/organisationer och förvaltningar har

2010 upplever personalen att den arbetar i en trivsamt, sund och utvecklande arbetsmiljö

Kulturplan Mönsterås kommun (KF 2004 § 44) – vision för biblioteken

Biblioteken är en aktiv resurs i det livslånga lärandet och i den lokala samhällsutvecklingen.

Biblioteken är viktiga mötesplatser tillgängliga för alla.

Övergripande mål är:

Biblioteken är viktiga mötesplatser. De skall vara kommunens informationscentra med tillgång till IT, böcker och andra medier.

I samverkan med andra aktörer på området skall biblioteken medverka till att höja kunskaps- och utbildningsnivån hos kommuninvånarna.

Biblioteken skall arbeta för att främja läsning för alla åldersgrupper.

Genomförande och metoder

Kommunstyrelsen beslutade 2003 att en förvaltningsövergripande biblioteksplan för Mönsterås kommun skulle tas fram. Kulturförvaltningen fick ansvaret för att samordna planen. I beslutet anger kommunstyrelsen att biblioteksplanen skall samordnas med IT-strategin, som vid tidpunkten för beslutet var på remiss. Kommunens förslag till IT-strategi är i nuläget under arbete, men de mål i kulturförvaltningens förslag till IT-strategi som rör biblioteket har behandlats i planen. Det första målet i kulturförvaltningens del i förslaget till IT-strategi är: ”Att en förvaltningsövergripande biblioteksplan skapas.” Det målet uppnås via detta dokument.

Statens kulturråd och Regionbiblioteket driver frågan om handlingsplaner för ökad tillgänglighet. Tillgänglighet betonas också i handikapplan för Mönsterås kommun.

Tillgänglighetsfrågorna har behandlats separat i nulägesbeskrivning och strategi.

Arbetet med biblioteksplanen har genomförts 2003-2005 via inspektioner ute på biblioteken, studiedagar, gruppdiskussioner, fokusgrupper och enkäter tillsammans med statistik från Mönsterås kommunbibliotek, Regionbiblioteket och SCB.

Fokusgrupp är ett slags gruppintervju, där man fokuserar kring en enda fråga. I samtliga fokusgrupper användes frågan: Vad tycker du är viktigt för att vi skall få en bra biblioteksverksamhet för alla kommuninvånare. De faktorer som gruppen kommer fram till viktas och betygssätts av gruppen.

Folkbiblioteket

Regionbibliotekarien gjorde en inspektion av kommunens folkbibliotek. Fokusgrupper genomfördes med bibliotekspersonalen och med kulturnämnden i samarbete med

Regionbiblioteket. Inom ramen för det regionala samarbetet mellan länets bibliotek har en granskning av tillgängligheten till bibliotekets webbplats genomförts. Bibliotekets lokaler har diskuterats i samband med lokalutredningen.

Skolan

Upplägget planerades i samverkan med skolchefen. Skolledare och BUN: s presidium informerades om arbetet av Regionbibliotekarien och kulturchefen. En arbetsgrupp bildades bestående av 3 representanter från skolan och 3 representanter från folkbiblioteket. En nulägesbeskrivning togs fram i gruppen och skickades sedan till skolledarna för synpunkter och revidering. Regionbibliotekarien gjorde en inspektion av Mönsteråsgymnasiets bibliotek. En studiedag genomfördes med all skolpersonal skolår 1- gymnasiet samt bibliotekspersonal. Jan-Anders Andersson, skolledare från Tjörn föreläste på temat ”Informationsfärdighet i skolan, skolbiblioteket som pedagogisk resurs”. Dagen innehöll också workshops där deltagarna diskuterade och lämnade synpunkter på skolbiblioteksverksamheten. En fokusgrupp genomfördes med en blandad grupp av lärare, skolledare och skolpolitiker. Barn- och utbildningsnämnden informerades om arbetet vid ett sammanträde och fick möjlighet att lämna synpunkter.

Vuxenutbildningen

Under 2003-2004 pågick Equal biblioteksprojektet inom kuben.nu i Kalmar län. Projektet handlade om biblioteket som en resurs i livslångt lärande. I Mönsterås kommun har projektet lett till ökade kontakter mellan folkbiblioteket-grundvux och folkbiblioteket-lärcentrum. Diskussioner om folkbibliotekets roll och utformning för vuxnas lärande har förts inom projektet. Hösten 2005 har enkäter lämnats till några lärare och studerande för att undersöka hur de anser att folkbiblioteket bör utvecklas för att fungera som ett bra komplement till lärcentra. Enkäten har tagits fram inom det regionala samarbetet mellan biblioteken i länet och kommer att användas av fler bibliotek i länet.

Omsorg och Äldreomsorg

Upplägget planerades i samverkan med socialchefen. En nulägesbeskrivning togs fram av kulturchefen. Enhetscheferna informerades om biblioteksplanearbetet och dess syfte på ett enhetschefsmöte. Enhetscheferna fick också möjlighet att lämna synpunkter på och revidera nulägesbeskrivningen. Representanter s.k. bokombud för biblioteksplanearbetet på de olika enheterna valdes ur personalen. En studiedag för bokombuden arrangerades med Ylva Olin, bibliotekarie från Höörs bibliotek på temat ”Om bibliotekens betydelse för oss inom vård och omsorg”. Två fokusgrupper genomfördes med bokombuden i samarbete med personal från Regionbiblioteket. Socialnämnden informerades av Regionbibliotekarien och kulturchefen vid ett sammanträde och fick möjlighet att lämna synpunkter på biblioteksplanearbetet. Enhetscheferna erbjöds möjlighet att lämna synpunkter på utvecklingsförslagen i biblioteksplanen.

Kommunens förvaltningar

Förvaltningscheferna informerades om arbetet med biblioteksplanen på ett förvaltningschefsmöte. En enkät lämnades ut till ett 40-tal kommunala handläggare. Enkäten hade tagits fram med hjälp av Regionbiblioteket. Nitton ifyllda enkäter lämnades in. Regionbibliotekarien informerade förvaltningscheferna om det regionala biblioteksplanearbetet på ett förvaltningschefsmöte. En fokusgrupp genomfördes med förvaltningscheferna.

Företag

I samband med det gemensamma regionala biblioteksarbetet har bibliotekets möjlighet att lämna service till småföretagare diskuterats. Kommunens näringslivsansvarige har deltagit i diskussionerna vid ett möte med den regionala gruppen.

Allmänhet

Vid de arrangemang som genomfördes i samband med att huvudbiblioteket varit 30 år i nuvarande lokaler, uppmanades allmänheten att komma med synpunkter på bibliotekets verksamhet. I oktober 2005 har enkäter med möjlighet att lämna synpunkter på bibliotekets verksamhet, funnits tillgängliga på kommunens bibliotek, kommunens fritidsgårdar, kommunhusets entré, arbetsförmedlingen, Studieförbundet Vuxenskolan, ABF och bibliotekets webbsida. Inget vetenskapligt urval av målgruppen har gjorts utan enkäten har placerats på platser där den beräknas nå många och där biblioteket har samarbetspartners som kan hjälpa till att sprida information om enkäten. 179 personer har besvarat enkäten, varav 123 kvinnor 47 män och 9 personer som inte angett kön.

Fokusgrupper, workshops och enkäter

Fokusgrupp bibliotekspersonalen

Vid fokusgruppen med bibliotekspersonalen framkom följande förbättringsområden, dvs. faktorer som av gruppen bedömdes ha stor vikt men fick dåligt betyg: att det finns tillräckligt med personal, att verksamheten har lokaler som ger möjlighet till utveckling av verksamheten, att det finns alla typer av medier och att IT-tekniken fungerar bra.

Fokusgrupp kulturnämnden

Vid fokusgruppen med kulturnämnden framkom följande förbättringsområden: att biblioteksverksamheten har bra och ändamålsenliga lokaler, att biblioteket har resurser att nå alla och att det finns lättfattlig information om bibliotekets samtliga tjänster.

Fokusgrupp politiker, skolledare och lärare

Gruppen bestod endast av 5 personer, vilket egentligen är något för få för att få bredd i diskussionen. Gruppen kom fram till följande förbättringsområden: att det finns utbildade bibliotekarier på skolorna och att biblioteket har en aktivitetsplan mot olika målgrupper.

Enkät Vuxenutbildningen

Tendensen i de svar som har kommit in pekar på att man är nöjd med den service man får av biblioteket och med det samarbete som finns. De pekar också på behovet av fler arbetsplatser, arbetsplatser där man kan diskutera utan att störa andra, fler datorer, bättre informationsplats för material för vuxenstudier och bättre information om vad bibliotekspersonalen kan hjälpa till med när det gäller informationssökning mm. När det gäller behovet av övrig teknisk utrustning, video, telebild mm anses behovet kunna täckas av högskolecentrum.

Workshops lärare

Vid de workshops som hölls i samband med studiedagen "Informationsfärdighet i skolan, skolbiblioteket som pedagogisk resurs" återkom ett antal faktorer som förutsättningar för att skolbiblioteket skall kunna fungera som ett aktivt pedagogiskt centrum: Att det finns ett skolbibliotek som är öppet under skoltid. Att skolbiblioteket är bemannat med utbildad

bibliotekarie. Att bibliotekarien ingår i arbetslaget och har arbetstid för att planera tillsammans med lärarna. Att lärarna får kompetensutveckling i informationssökning. Att bibliotekspersonalen är insatt i skolans värld och arbete samt tycker om barn.

Fokusgrupp 1 bokombud

Som viktigaste förbättringsområden tog gruppen fram: att bibliotekets tjänster marknadsförs till kommunens invånare, att biblioteket har en bra uppsökande verksamhet och att biblioteket har ett café.

Fokusgrupp 2 bokombud

Som viktigaste förbättringsområden tog gruppen fram att biblioteket informerar om sin uppsökande verksamhet, att biblioteket arrangerar läsecirklar för äldre, att biblioteket arbetar läsfrämjande mot barn och att biblioteket är lättillgängligt för rullstolar och barnvagnar.

Fokusgrupp förvaltningschefer

Som viktigaste förbättringsområden tog gruppen fram: att skapa en inspirerande miljö med café, plats för musik konst mm, att biblioteket är tillgängligt för alla i samhället, att biblioteket är öppet då folk är lediga och att informationen om hur bibliotekets system fungerar förbättras.

Enkät kommunala handläggare

Enkäten besvarades av 19 handläggare från olika förvaltningar, aktiva inom en rad olika arbetsområden. Totalt svarar dessa handläggare att de (eller deras förvaltningar) prenumererar på 36 tidningar eller tidskrifter och 7 databaser. De främsta källorna för omvärldsbevakning är tidskrifter, kurser/konferenser, myndigheters webbplatser och kollegor. I snitt använder man 1-2 timmar i veckan för omvärldsbevakning, men spännvidden varierar mellan från 5 timmar till ingen omvärldsbevakning alls. Endast en person anger att man använder sig av folkbiblioteket i tjänsten.

Enkät allmänhet

Tio personer har angett att de inte besöker något bibliotek, och de skäl som främst anges är att man inte är intresserad eller att det bara inte blir av. De flesta som besvarat enkäten är mycket nöjda med bibliotekets verksamhet, personalens bemötande och kompetens. Däremot är bibliotekets webbsidor okända för en majoritet av dem som har besvarat enkäten. Av bibliotekets medier är de flesta av dem som besvarat enkäten mest intresserade av skönlitteratur, därefter följer facklitteratur. Flera personer betonar vikten av att behålla de små biblioteksfilialerna. Av de kommentarer som lämnats framgår att många önskar utökade öppettider, ett större utbud av de nya medierna såsom ljudböcker, CD/DVD/video, Mp3, snabbare Internetuppkopplingar och därmed bättre möjlighet att använda tjänster över Internet. Många önskar också bättre och mysigare läsmiljöer på biblioteken, tystare miljöer, tillgång till kaffe/fika och fler dagstidningar och tidskrifter. Av svaren från en del av ungdomarna framgår att de saknar digitala medier och att de i vissa fall inte känner sig så väl bemötta på biblioteket. De resultat som framkom i enkäterna stämmer väl överens med de synpunkter som tidigare har kommit in till biblioteket i andra sammanhang.

Verksamheter idag

I Mönsterås kommun finns ett gymnasiebibliotek, som styrs och finansieras av barn- och utbildningsnämnden. Gymnasiebiblioteket bemannas av 0,75 bibliotekarie och 1,0 assistent.,

totalt 1,75 tjänster. Barn- och utbildningsnämnden har också ansvar för skolbiblioteksverksamheten i grundskolan. På Krungårdsskolan arbetar folkbibliotekets assistent 10 timmar i veckan med skolans mediehantering. På vissa skolor har någon lärare nedsättning i tid för att sköta skolbiblioteket, för övrigt saknas bibliotekspersonal för grundskolan.

Kommunen har 5 folkbibliotek varav ett huvudbibliotek och fyra filialbibliotek som styrs och finansieras av kulturnämnden. Folkbiblioteken bemannas 2004-2005 av 2,55 bibliotekarie, 4,13 övrig personal, totalt 6,68 (inklusive de 10 timmar som disponeras för Krungårdsskolan mediearbete).

Kulturnämnden köper också in bokbussverksamhet från Nybro bibliotek.

I kommunen finns en strukturerad plan för grundskolans lässtimulans. Gemensam strukturerad plan för att lära ut informationssökning saknas.

Folkbibliotek

I ett alltmer segregerat samhälle är folkbiblioteken en av få offentliga platser där människor med olika bakgrund kan mötas på ett naturligt sätt och skaffa sig den information de behöver för att kunna delta i den demokratiska processen. För människor med utländsk bakgrund är det ofta den enda platsen i kommunen där man kan få tillgång till litteratur och information på sitt eget språk.

Nyckeltal för Mönsterås kommun, tillsammans med synpunkter från olika grupperingar visar bilden av ett bibliotek som har hamnat i en ond cirkel. Förhållandevis många enheter skall bemannas av förhållandevis få anställda, i flera fall i lokaler som inte är ändamålsenliga, med teknik som fungerar mindre bra och med ett förhållandevis lågt medieanslag. Den huvudsakliga arbetstiden går åt till öppethållande vilket har medfört att marknadsföring av och information om verksamheten är eftersatt, liksom underhåll av mediesamlingarna. De trånga lokalerna, ett icke anpassat medieanslag och teknik som fungerar dåligt, har medfört att biblioteket i hög grad har avstått från att köpa in nya medier och databaser. De icke ändamålsenliga lokalerna har också medfört att biblioteket fungerar dåligt som mötesplats. Även om bilden ser mörk ut finns det goda förutsättningar att förändra den över tid och i det arbetet är personalen, som överlag får ett gott betyg av bibliotekets brukare, och det goda regionala bibliotekssamarbetet viktiga resurser.

Mönsterås

Mönsterås bibliotek har öppet 41 timmar i veckan. Utanför öppettid tar biblioteket emot olika grupper, samt bedriver uppsökande verksamhet. Bibliotekets upptagningsområde beräknas omfatta ca 5200 av kommunens invånare.

Nuvarande lokaler i gamla Tingshuset har flera brister, huvudentrén är inte tillgänglig för personer med funktionshinder, entrén är också otillräcklig när det kommer grupper med barn. Biblioteket är byggt i två plan. Plan två är dåligt tillgängligt för personer med funktionshinder. Barnavdelningen är trång, även de ytor som krävs för medierna är otillräckliga. Bibliotekets magasin finns idag i en barack på andra sidan gatan, vilket är opraktiskt och personalkrävande. Medierna i magasinet är endast delvis katalogiserade och därmed inte fullt tillgängliga för allmänheten. Biblioteket hanterar stora mängder medier som skickas till och från biblioteket, ytor för denna hantering saknas helt idag, liksom lastbrygga. Personalrum saknas liksom vilrum, pentryt rymmer två personer. Utrymmet för studier och släktforskning är mycket begränsat. År 2008 finns medel avsatta för planering och projektering av ett utbyggt huvudbibliotek i Mönsterås.

Bristen på utrymme i lokalerna, tillsammans med ett urholkat medieanslag och problem med teknik har medfört att biblioteket i stor utsträckning har avstått från att ta in nya medier och medför svårigheter i utvecklingen av verksamheten. Mediebeståndet är delvis föråldrat, det

behöver gallras och kompletteras. Biblioteket erbjuder tillgång till Internetuppkopplade datorer, till fax och kopiator.

Blomstermåla

Blomstermåla bibliotek har öppet för allmänheten 11 timmar i veckan. Bibliotekets upptagningsområde beräknas omfatta ca 1600 av kommunens invånare. Det integrerade folk- och skolbiblioteket är beläget i Krungårdsskolan. Handikapparkering finns i anslutning till entrén och hiss finns.

Bibliotekets mediebestånd är aktuellt, men behöver kompletteras. Biblioteket erbjuder tillgång till Internetuppkopplade datorer, till fax och kopiator. Biblioteket håller på att införa datoriserad utlåning, och en utlåningsautomat är nyligen installerad.

I samhället finns också en flyktingförläggning. Flyktingverksamheten ställer stora krav på biblioteksverksamheten i form av inlåning av medier från andra bibliotek, krav på antal datorer uppkopplade mot Internet och behov av bibliotekspersonal.

Biblioteket är underbemannat i förhållande till det stora antalet användare. Under 2004-2005 har folkbiblioteket flyttat personal från övriga enheter till Blomstermåla 7 timmar i veckan, för att möta det ökade trycket från flyktingverksamhet och skola.

Skolans personal har tillgång till biblioteket även utanför folkbibliotekets öppettider.

Ålem

Ålems bibliotek är öppet 11 timmar i veckan. Bibliotekets upptagningsområde beräknas omfatta ca 1200 av kommunens invånare.

Biblioteket i Ålem är inrymt i en lägenhet, som är dåligt anpassad för verksamheten, men centralt belägen mitt i samhället i ett område där det bor många äldre. Lokalen är inte tillgänglig för personer med funktionshinder. För att komma in i biblioteket måste du ta dig upp för sex höga trappsteg samt passera ett antal trösklar. Ramp och hiss saknas.

Mediebeståndet är i stort behov av gallring och komplettering. Biblioteket erbjuder tillgång till Internetuppkopplad dator, till fax och kopiator. Biblioteket har inte datoriserad utlåning. Nuvarande bibliotek används i begränsad utsträckning av skolan. År 2006 planeras en flytt av Ålems bibliotek till Alsteråskolan. Den planerade bibliotekslokalen ligger även den centralt i stationssamhället.

Fliseryd

Fliseryds bibliotek är öppet 11 timmar i veckan. Bibliotekets upptagningsområde beräknas omfatta ca 1000 av kommunens invånare.

Nuvarande bibliotekslokal är inrymd i gamla kommunhuset. Biblioteket är i viss mån tillgängligt för funktionshindrade, ramp finns men dörröppnare saknas.

Mediebeståndet är i stort behov av gallring och komplettering. Biblioteket erbjuder tillgång till Internetuppkopplad dator, till fax och kopiator. Biblioteket har inte datoriserad utlåning. Nuvarande bibliotek används i begränsad utsträckning av skolan. I lokalutredningen föreslås Nuvarande bibliotek används i begränsad utsträckning av skolan. I lokalutredningen föreslås en flytt in i skolans lokaler. En flytt utreds under 2007.

Timmernabben

Timmernabbens bibliotek är öppet för allmänheten 11 timmar i veckan. Bibliotekets upptagningsområde beräknas omfatta ca 1400 av kommunens invånare. En stor andel är barnfamiljer. Biblioteket är ett integrerat folk- och skolbibliotek beläget i Tillingeskolan, relativt centralt i samhället. Gallring och komplettering av mediebeståndet behövs. Biblioteket erbjuder tillgång till Internetuppkopplad dator via skolans nätverk, samt till fax och kopiator. Biblioteket har inte datoriserad utlåning.

Skolans och förskolans personal har tillgång till biblioteket även utanför folkbibliotekets öppettider.

Bokbussen

Mönsterås kommun köper in bokbussverksamhet från Nybro kommun. Bokbussens upptagningsområde beräknas omfatta ca 2900 av kommunens invånare. Bokbussen kör tre olika turer ca en gång per månad, med totalt 34 hållplatser. Nybro kommun har påbörjat upphandlingen av en ny bokbuss, som beräknas tas i bruk under hösten 2006.

Några Nyckeltal 2004

	Mönsterås	Kalmar län
Antal bibliotek per 1000 invånare	0,38	0,30
Kostnad per invånare(personal+medier)	243: -	276: -
Kostnad per lån	40: -	44: -
Total utlåning per invånare	8,4	9,2
Mediebestånd per invånare	8,2	7,1
Antal årsverken per 1000 invånare	0,51	0,63
Antal utlån per årsverken	16 688	14 768

Integrerade folk- och skolbibliotek.

Folkbiblioteket och skolbiblioteket har olika målgrupper och olika mål med sin verksamhet. Skolbibliotekens främsta uppgift är att tillhandahålla den litteratur och det IT-stöd som behövs i undervisningen. De ska ingå som en resurs i det pedagogiska arbetet och behöver därför finnas i direkt anslutning till skolan. Därutöver kan skolbiblioteket också låna ut litteratur till eleverna, även om det inte är huvudsaken. Ett skolbibliotek fungerar också som en arbetsplats för skolans elever. Folkbibliotekets uppgift är att stödja det fria kunskapsökandet och stimulera till fri läsning, dvs. det som sker utanför skolans ram. Folkbiblioteket har stor betydelse som offentligt rum som relativt kravlöst erbjuder människor ett utrymme för möten med ny kunskap, nya upplevelser och andra människor. Vid integrering ställs krav på att man klarar av att tillfredsställa de olika intressegrupper med helt olika krav som besöker ett integrerat bibliotek: pensionärer, småbarn, skolklasser i olika åldrar, personer med utländsk bakgrund, lustläsare, släktforskare, tidningsläsare, vuxenstuderande, talbokslåntagare m.fl.

Biblioteken i Timmernabben och Blomstermåla är integrerade lokalmässigt, men inte verksamhetsmässigt, eftersom bibliotekspersonalen inte har möjlighet att ingå i arbetslaget och personalen inte har arbetstid för att planera tillsammans.

För en lyckad integrering måste det finnas personalresurser, resurser för medieinköp och för effektiv IT-hantering. Ett folkbibliotek och ett skolbibliotek har olika behov. Att bara flytta ihop verksamheterna utan att ta hänsyn till respektive verksamhet är i längden ett dåligt utnyttjande av resurserna.

Framöver planeras integrering av biblioteken i Ålem och eventuellt Fliseryd. Det kräver mycket arbete och planering för att en integrering skall fungera väl, men vid en mindre enhet bör förutsättningarna vara bättre än vid en stor enhet. I Ålem och Fliseryd bor en stor andel äldre och det är viktigt att det integrerade biblioteket utformas så att det tillgodoser olika brukargrupperns behov.

Nya lokaler för Mönsterås bibliotek

I samband med lokalutredningen diskuterades olika alternativ för ett nytt huvudbibliotek, ny byggnad i hamnområdet, utbyggnad vid gymnasiebiblioteket och utbyggnad vid nuvarande lokaler. En ny byggnad i hamnområdet skulle kunna fungera som ett kulturhus för flera

kulturverksamheter och lokalerna skulle kunna skräddarsys för de olika verksamheterna. Samtidigt skulle en helt ny byggnad bli ett stort ekonomiskt åtagande för kommunen. Ett utbyggt folkbibliotek kan fungera som kulturhus i mindre skala om det inrymmer flexibla lokaler med bl.a. möjlighet att ta emot grupper, arrangera mindre utställningar och kulturarrangemang, och enkel caféverksamhet. Fokusgrupper och enkäter visar på ett behov av att biblioteket utvecklas som mötesplats med plats för arrangemang.

Många som söker sig till folkbiblioteket uppfattar folkbiblioteket som en neutral miljö utan krav på den enskilde, till skillnad från skolan. Detta speglar sig också i en artikel av Cay Corneliusson verksam på Statens Kulturråd, i Dagens samhälle nr15: 2005. ” Skola och folkbibliotek skall självklart samarbeta bra och tätt kring barnen, men folkbiblioteket ska också ha en egen profil och ett eget tilltal till barn och unga. Det måste vara tydligt att detta är ett ställe dit de kan gå på fritiden med sina egna intressen och frågeställningar. I ett demokratiskt samhälle som präglas av mångfald behövs många ingångar till information, kunskapskällor och litteratur.” Detta gäller i allra högsta grad även för bibliotekets vuxna besökare. Resultaten av fokusgrupper och enkäter speglar den vuxna befolkningens behov av ett folkbibliotek, till skillnad från den arbetsplats för skolan som skolbiblioteket bör utgöra. Med utgångspunkt i diskussionen och verksamhetens behov utreds alternativa lokaliseringar med konsekvensbeskrivningar avseende tillgänglighet, ekonomi och det kulturhistoriska värdet.

I det kommande arbetet med projektering och planering av ett nytt huvudbibliotek förs en aktiv diskussion kring bibliotekets profil, innehåll och dess symbolvärde för kommunen, med utgångspunkt i de beslut som redan finns i kulturplanen och de synpunkter som framkommit i diskussionerna kring biblioteksplanen. Vid en utbyggnad i anslutning till nuvarande bibliotek finns det intresse från O Store Gud-sällskapet av att inrymma sina samlingar i bibliotekets lokaler.

Skolans biblioteksverksamhet

Idag ser situationen väldigt olika ut för olika skolor. Utbildad bibliotekarie finns bara på Mönsteråsgymnasiet och de lärarbibliotekarier som finns har svårt att hinna med arbetet i ”bokrummet/skolbiblioteket”. Litteraturen är inte alltid inlagd i bibliotekskatalogen och därför inte sökbar. På vissa skolor är lokalen för ”bokrummet/skolbiblioteket” olämplig. Förskole- och skolbarnen i Mönsterås kommun har god tillgång till lässtimulerande aktiviteter i enlighet med en fast struktur via folkbibliotekets verksamhet. När det gäller informationssökning saknas en fast struktur. En mall för informationskompetens för skolorna i Kalmar län har nyligen tagits fram av Regionbiblioteket i samarbete med kommunrepresentanter. Mallen bör utgöra grund för en lokal plan.

Mönsterås

I Mönsterås finns 4 förskolor med 186 barn. Antalet inskrivna barn beräknas bli oförändrat de kommande åren. Förskolorna får boklådor via folkbiblioteket eller besöker biblioteket på egen hand.

I Mönsterås finns 3 grundskolor. Prognoserna visar på ett vikande elevunderlag de kommande åren, i nuläget 860. Parkskolan är samlokaliserad med Mönsteråsgymnasiet och Parkskolans elever har tillgång till gymnasiebiblioteket. Via gymnasiebiblioteket får varje elev i skolår 7 undervisning i bibliotekskunskap vid tre olika lektionstillfällen. Bibliotekskunskapen är idag inte kopplad till något konkret skolarbete. Eleverna i skolår 7 besöker också folkbiblioteket i Mönsterås 3 gånger per termin för lässtimulans.

Övriga skolor har tillgång till ”bibliotek” i form av större eller mindre okatalogiserade boksamlingar som sköts av lärare utan ersättning eller på avsatt tid någon timme i veckan.

Lärarna upplever det som ett problem att man inte hinner med att sköta boksamlingen på ett bra sätt. Eleverna i Förskoleklass, skolår 3, 5 och resursskolan Solvändan, besöker regelbundet folkbiblioteket för lässtimulans.

I Mönsterås finns också gymnasium med 420 elever. Gymnasiet beräknas få ett ökande antal elever de närmaste åren, för att sedan sjunka tillbaka till dagens elevantal. Gymnasiebibliotekets vision är: "Skolbibliotekets verksamhet är central för undervisningen och en bas för elevernas livslånga lärande." En mall för informationskompetens för skolorna i Kalmar län har nyligen tagits fram av Regionbiblioteket och kommunrepresentanter. Mallen bör utgöra grund för en lokal plan. Mönsteråsgymnasiet bör revidera sin plan enligt mallen.

Mönsteråsgymnasiets bibliotek är ett rent utbildningsbibliotek, helt avpassat för skolans behov, bemannat 35 timmar i veckan, dagtid vardagar. Skolpersonalen har tillgång till biblioteket även andra tider. I biblioteket finns 100 arbetsplatser. Biblioteket servar Parkskolan, Mönsteråsgymnasiet, Komvux och Mönsterås högskolecentrum. Inför läsåret 2004/2005 drogs en halvtids assistenttjänst ner. Neddragningen innebär att man endast hinner med löpande verksamhet, de mål som har satts upp för verksamheten blir svåra att nå liksom utveckling av verksamheten. Vid Regionbibliotekets inspektion framkom att tillgängligheten för funktionshindrade överlag är god, mediebeståndet är aktuellt, men skulle behöva kompletteras, och skyltningen i biblioteket skulle behöva förbättras.

Alla elever på gymnasiet får idag en egen dator och har goda möjligheter att koppla upp sig för att arbeta mot intranätet eller Internet. Bibliotekets katalog är integrerad med folkbibliotekets katalog och katalogen är också tillgänglig för alla elever via webbopac. Bibliotekets webbsidor erbjuder ingen vägledning till källor, källkritik mm. Gymnasiets år 1 har vid 1 lektionstillfälle en presentation av och information om gymnasiebiblioteket. Bibliotekspersonalen håller en introduktion för nyanställda varje termin.

Blomstermåla

I Blomstermåla finns en förskola, antalet inskrivna barn, 64, beräknas bli oförändrat de kommande åren. Förskolan får boklådor via folkbibliotekets barnbibliotekarie och besöker biblioteket på egen hand.

I Blomstermåla finns en grundskola med 449 elever, prognoserna visar ett vikande elevunderlag de kommande åren. Skolans bibliotek är integrerat med folkbiblioteket. Handikapparkering finns i anslutning till entrén och hiss finns. I skolan finns förskola, särskola, asylklass och skolår 1-9. Eleverna i skolår 3, 5, 7 och särskolan får lässtimulans vid besök på folkbiblioteket. Lärarna har tillgång till biblioteket även utanför folkbibliotekets öppettider. Skolan har ingen egen personal i biblioteket, men skolan avsätter varje år en mindresumma för inköp av medier. Folkbibliotekets assistent har 10 timmar per vecka avsedda för praktiskt arbete i samband med skolans användning av biblioteket, ett separat referens- och studiebibliotek byggs upp. I anslutning till biblioteket har skolan 13 datorer som används i skolarbetet.

Ålem

I Ålem finns en förskola. Antalet inskrivna barn beräknas i stort bli oförändrat 50. Förskolan får boklådor via folkbibliotekets barnbibliotekarie och får besök av bokbussen.

I Ålem finns två grundskolor med 140 elever. Enligt prognoserna är elevantalet vikande. Skytteanska skolan får boklådor och besök av bokbussen. Skolorna har tillgång till egna "bibliotek" i form av större eller mindre okatalogiserade boksamlingar som sköts av lärare på någon timme i veckan. Folkbiblioteket utnyttjas i mindre utsträckning. Eleverna i skolår 3 och 5 besöker regelbundet folkbiblioteket och får lässtimulans. År 2006 planeras en integrering av

folk- och skolbiblioteket i Alsteråskolans lokaler. En integrering i skolan ger skolan möjlighet till ett bättre utnyttjande av folkbibliotekets resurser.

Fliseryd

I Fliseryd finns idag två förskoleenheter med 31 barn. Antalet inskrivna barn beräknas minska. Förskolorna får boklådor via folkbibliotekets barnbibliotekarie och besöker biblioteket på egen hand. I Fliseryd har också ett system med bokkassar från folkbiblioteket till föräldrarna via förskolan utvecklats.

I Fliseryd finns en grundskola med 116 elever, prognosen visar på ett vikande elevunderlag. Skolan har tillgång till "bibliotek" i form av större eller mindre boksamlingar som sköts av lärare på någon timme i veckan. Nuvarande biblioteksfilial används i begränsad utsträckning av skolan. Förskoleklass och skolår 3 och 5 besöker folkbiblioteket för lässtimulans. År 2006 planeras en integrering av folkbiblioteket i skolans lokaler. En integrering i skolan ger skolan möjlighet till ett bättre utnyttjande av folkbibliotekets resurser.

Timmernabben

I Timmernabben finns en förskoleenhet med 44 barn. Antalet inskrivna barn beräknas i stort vara oförändrat. Förskolan får boklådor via folkbibliotekets barnbibliotekarie och besöker biblioteket på egen hand.

I Timmernabben finns en grundskola med 123 elever, som beräknas få ett vikande antal elever. I skolan finns ett integrerat folk- och skolbibliotek.

Skolan har ingen egen personal anställd i biblioteket, och det finns ingen samplanering mellan lärarna och bibliotekets personal.

Skolan avsätter en mindre summa för inköp till biblioteket varje läsår. Medieinköpen hanteras av folkbibliotekets assistent. Fortfarande finns dock bestånd av böcker som inte integrerats och lärarna uppger att det i vissa ämnen finns för få böcker i biblioteket som är anpassade för barnen. Skolår 3 och 5 besöker biblioteksfilialen för lässtimulerande verksamhet.

Vuxenutbildningen

På Mönsteråsgymnasiet finns enheter för Vuxenutbildning omfattande 220 elever. För vuxenutbildningen beräknas ett oförändrat elevantal. Dagtid har vuxenutbildningen tillgång till Mönsteråsgymnasiets bibliotek. Nya grupper på Komvux har vid 1 lektionstillfälle en presentation av och information om gymnasiebiblioteket, och gymnasiebibliotekets personal håller en introduktion för nyanställd personal varje termin.

Myndigheten för Sveriges Nätuniversitet har tagit fram nyckeltal som visar att studerande inom Nätuniversitet och distansutbildning är betydligt äldre, kommer i större utsträckning från arbetarhem, fler har barn hemma och fler är förvärvsarbetande än de campusstuderande.

Folkbiblioteket i Mönsterås har inlett samverkan med lärcentrum och Kalmar högskolebibliotek kring handledning i informationssökning och kring hur folkbiblioteket kan utvecklas som stöd för vuxenutbildningen. Grundvux erbjuds visningar på Mönsterås bibliotek och enkel handledning i informationssökning av bibliotekspersonalen. En gång i månaden finns sedan hösten 2005 syokonsulten från den lokala vuxenutbildningen på plats på biblioteket kvällstid för rådgivning. Studiebibliotekarie har utsetts och ingår i ett Regionalt samarbete "studiebibliotekarier online", med syfte att utveckla biblioteksverksamheten för vuxenstuderande. De vuxenstuderande använder i hög utsträckning folkbiblioteket för fjärrlån av litteratur, men också för informationssökning och som arbetsplats. Idag finns tillgång till två datorer för studier och arbete, varav en med talsyntes och förstoringsprogram.

Folkbiblioteket har ont om studieplatser och tysta arbetsplatser saknas helt.

Omsorg och äldreomsorg

Diskussionerna vid de olika mötena och fokusgrupperna ger följande bild av biblioteksverksamheten inom området:

Personalen inom socialnämndens områden känner i liten utsträckning till den verksamhet som biblioteken kan erbjuda och tycker att det är viktigt att biblioteket marknadsför sina tjänster mer riktat. Personalen vill gärna etablera bok- eller kulturombud på enheterna. Tillgänglighet, anpassade medier och uppsökande verksamhet är andra viktiga faktorer. Personalen uttrycker önskemål om att biblioteket kan hjälpa till med att bygga upp ”minneslådor” som kan innehålla både text, bild, ljud och föremål, och som sedan kan lånas via biblioteket. Ett annat starkt önskemål är att man arrangerar olika former av kultur- och litteraturprogram i och utanför biblioteket och caféverksamhet i anslutning till biblioteket.

Inom socialnämndens områden finns sedan länge som resultat av LL-projektet etablerad verksamhet med lättläst inom omsorgen dvs. ombud som läser för personer med funktionshinder som inte kan läsa själv. Dessutom bedrivs för närvarande ett regionalt IT-LLprojekt, som personal från omsorgen i Mönsterås deltar i. Det handlar om att tillgängliggöra webbsidor för personer med utvecklingsstörning precis som man tillgängliggör böcker inom den andra LL-verksamheten. Biblioteket lämnar för närvarande bokdepositioner till Tärnan, Torshaga, Allégården, Åshaga, Prästkullen, Ekåsa, och Hägern. Biblioteket bedriver också ”Boken kommer verksamhet”, dvs. att böcker levereras hem till personer som pga. funktionshinder inte kan ta sig till biblioteket själv. Särskilda medier som talböcker på kassett och i DAISY-format, storstilsböcker och LL-böcker finns på biblioteken. När det gäller verksamheter inom socialnämndens områden finns det många brukare som har svårt att tillgodogöra sig den vanliga svartskriften.

Kommunens förvaltningar

Resultaten av enkäten riktad till handläggare visar att förvaltningarnas personal idag i mycket liten utsträckning använder sig av folkbibliotekets resurser, trots den geografiska närheten. Mindre samlingar av referensmaterial byggs upp i kommunhuset och är i liten utsträckning tillgängliga för övrig personal inom kommunen. Regionbiblioteket i Kalmar län planerar en förstudie kring småföretagarservice och service till kommunala handläggare för länets kommuner som inledning till ett större projekt i regionen. Servicen gäller informationsförsörjning och omvärldsbevakning.

Företag

Bibliotekspersonalen upplever att företagare idag i liten utsträckning vänder sig till folkbiblioteken i kommunen för att söka information. Folkbiblioteket har inte heller byggt upp sin verksamhet eller anpassat sitt mediebestånd särskilt för företagens behov. Exempel på verksamhet med företagsinformation på större bibliotek som Helsingborg och Malmö visar att det finns ett stort behov stöd i informationssökning och omvärldsbevakning framförallt för småföretagare, men även för kommunala handläggare. Det är troligt att samma behov finns i vår region. Folkbiblioteket i en enskild mindre kommun har små möjligheter att på egen hand bygga upp den kompetens som krävs och finansiera de informationskällor som behövs för en kvalificerad service till småföretagare och handläggare. Regionbiblioteket i Kalmar län planerar en förstudie kring småföretagarservice för länets kommuner som inledning till ett större projekt i regionen. Servicen gäller informationsförsörjning och omvärldsbevakning. En trolig modell blir att man först vänder sig till sitt lokala bibliotek för att sedan slussas vidare vid behov.

IT-strategi

Kommunens förslag till IT-strategi är under arbete, men de mål i kulturförvaltningens förslag till IT-strategi som rör biblioteket kommenteras i detta stycke.

Mål: Att bibliotekspersonalen har en hög kompetens när det gäller informationssökning och förmedling.

Bibliotekspersonalen har med stöd av mål-3 medel under 2003-2004 genomgått en intensiv kompetensutveckling. Fortbildning av personalen pågår kontinuerligt i samarbete med Regionbiblioteket.

Mål: Att samtliga bibliotek får en fast Internetförbindelse med hög kapacitet och ansluts till bibliotekssystemet Libra så att hela mediebeståndet blir tillgängligt för alla biblioteksenheter.

Support och service kring bibliotekssystemet fungerar dåligt. Tre filialer saknar datoriserad utlåning idag och Ålem har endast tillgång till en äldre version av bibliotekssystemet Libra. Blomstermåla bibliotek har datoriserad utlåning och har under 2005 installerat en utlåningsautomat, men automaten fungerar inte tillfredsställande. Under de närmaste åren planeras en uppgradering inom systemet som kommer att medföra kostnader. En diskussion förs med Regionbiblioteket angående möjligheten att byta till bibliotekssystemet Book-IT och ingå i en gemensam regional server. Driftskostnaden för bibliotekssystemet skulle bli något högre vid ett byte, men på längre sikt beräknas nivån för kommunens kostnader att bli i stort sett oförändrade eftersom IT-avdelningens kostnader för server minskar.

Tekniska problem och brist på ekonomiska resurser har också medfört att Mönsterås bibliotek som ett av få folkbibliotek i landet inte har infört bibliografisk service, en tjänst som underlättar arbetet med att bygga upp och underhålla den lokala bibliotekskatalogen. I samband med integrering av biblioteksfilialerna ökar behovet av självbetjäning för utlåningen.

Bibliotekets webbsidor är dåligt kända och innehållet behöver utvecklas för att bli mer tillgängligt och attraktivt.

Mål: Att biblioteken kan erbjuda datoriserade arbetsplatser samt de ytor som behövs för studier inom det livslånga lärandet.

Datorer med uppkoppling till Internet finns på samtliga bibliotek, men är i dagsläget inte utvecklade som arbetsplatser. På Mönsterås bibliotek finns två datorer avsedda för studier, men ytorna i anslutning till datorerna är otillräckliga. Tysta arbetsplatser saknas helt.

Mål: Att biblioteken skall vara fysiskt tillgängligt och utbyggda så att delaktighet för läshandikappade finns, med t.ex. utrustning som talsyntes och förstoringsprogram.

En dator med talsyntes och förstoringsprogram finns på Mönsterås bibliotek.

Mål: Att biblioteken utvecklar sin roll som resurs för kommunens förvaltningar, politiker, och näringsliv.

Inom detta område har inget utvecklingsarbete ännu skett, men utveckling inom det regionala samarbetet planeras.

Mål: Att biblioteken kan erbjuda de medier som behövs för att nå ett livslångt lärande t.ex. avgiftsbelagda databaser, elektroniska tidskrifter, e-böcker, cd-skivor med information i stället för papperskopia, cd-rom för uppslagsverk.

Efterfrågan på nya medier baserade på annan teknik än svartskrift är stor och kan inte tillgodoses med nuvarande resurser.

Den stora efterfrågan på tillgång till Internet och Internetbaserade tjänster och det ökade antalet datorer på biblioteken medför att det finns ett stort behov av bokningssystem för bibliotekets datorer.

Tillgänglighet

Handikapplan för Mönsterås kommun har målet att skapa ett tillgängligt samhälle och förbättra bemötandet. Utgångspunkten är ”FN: s standardregler för delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning” och regeringens proposition 1999/2000:79 ”Från patient till medborgare”. Planen betonar allas rätt att vara delaktiga i samhällslivet på lika villkor.

Statens kulturråd har följande mål för tillgänglighet som berör kommunbiblioteken:

Mål: Samtliga kommunbibliotek skall senast 2005 ha handlingsplaner med konkreta åtgärdsförslag för att öka tillgängligheten avseende information, lokaler, och verksamhet samt ökad kunskap om olika funktionshinder för ett förbättrat bemötande.

Mål: Samtliga huvudbibliotek skall senast 2010 vara tillgängliga avseende information, lokaler och verksamhet.

Två ansvariga för bibliotekets särskilda tjänster har utsetts och inom detta ansvarsområde finns också tillgänglighetsfrågorna. I nuläget ser situationen på biblioteket ut enligt följande:

Bemötande

Bibliotekspersonalen möter stora delar av kommunens medborgare, vilket gör att bemötande av alla slags besökare är viktigt. Inom det regionala bibliotekssamarbetet och utbildningsarbetet har bemötande regelbundet diskuterats sedan Pocketteaterns föreställning om bemötande våren 2001. Lokalt har ingen utbildning i bemötande genomförts. SRF bjöds in till ett personalmöte 2004 för att diskutera bemötande och informera om de synskadades behov. Etablerat samarbete med handikapporganisationerna saknas.

Information om biblioteket

Information om biblioteket finns inte i någon anpassad version. Mönsterås bibliotek ingår i det avtal som Regionbiblioteket har slutit med inläsningstjänsten i Växjö, och kan beställa inläsningar av material därifrån. På bibliotekets webbsida är informationen tillgänglig med förstöringsprogram och talsyntes. Bibliotekets webbsidor har granskats ur ett tillgänglighetsperspektiv under 2005 och en åtgärdsplan för att göra sidorna mer tillgängliga håller på att tas fram. Mönsterås bibliotek har anmält sitt intresse för att ingå i ett projekt kring tillgänglig information som Regionbiblioteket söker projektmedel för.

Fysisk tillgänglighet

En arkitektinventering av huvudbiblioteket genomfördes 2002 och ett antal åtgärder för att öka tillgängligheten har sedan dess genomförts. Full tillgänglighet är svår att uppnå i nuvarande lokaler. Ett utbyggt huvudbibliotek planeras och projekteras 2007-2008, i samband med nybyggnation skall tillgängligheten beaktas. Blomstermåla och Timmernabben genomför under 2005-2006 en inventering av den fysiska tillgängligheten enligt en mall som assistcenter i Hultsfred har tagit fram. Plan för åtgärder skall tas fram när inventeringen är avslutad. Biblioteksfilialerna i Fliseryd och Ålem skall flyttas och tillgängligheten skall beaktas i samband med flytten.

Verksamhet

I biblioteket finns böcker med stor stil, lättlästa böcker, talböcker på kassett och DAISY. Böckerna är huvudsakligen placerade på huvudbiblioteket, men förmedlas ut på filialerna. Daisyspelare finns för utlåning och personalen har kompetens att hantera dem. På Blomstermåla bibliotek är en ”Äppelhylla” med medier för och om barn med funktionshinder, under uppbyggnad.

En portabel hörslina finns på huvudbiblioteket likaså en dator med talsyntes och förstöringsprogram. Personalen har fått information om hur utrustningen fungerar, men kunskapen behöver aktualiseras.